

Raadsmemo

Datum	:	11 juni 2026
Onderwerp	:	Nota van uitgangspunten wijzigingsbesluit omgevingsplan Buitengebied Zuid West
Behandeld door	:	Piet Loonstra en Jelmer Miedema
Telefoon en e-mail	:	0639088605 p.loonstra@defryskemarren.nl 0639642770 jelmer.miedema@defryskemarren.nl
Portefeuillehouder	:	de heer C. van Hes
Zaaknummer	:	Z.893561
Doel memo	:	Addendum

Inleiding

In het kader van de besluitvorming over de Nota van uitgangspunten wijzigingsbesluit omgevingsplan Buitengebied Zuidwest is gebleken dat inspraakreactie 35 – Initiatiefgroep Oogstbaar Gaasterland per abuis niet is meegenomen in de reactienota ontwerpnota van uitgangspunten. Met deze memo wordt deze inspraakreactie alsnog aan u voorgelegd, inclusief de gemeentelijke beantwoording.

Inspraakreactie

De initiatiefgroep Oogstbaar Gaasterland heeft een uitgebreide en inhoudelijk samenhangende zienswijze ingediend op de ontwerpnota van uitgangspunten. De zienswijze is gebaseerd op een eerder ontwikkeld en breed gedragen toekomstbeeld (“droombeeld”) voor Gaasterland, waarin landbouw, natuur, recreatie en mienskip in samenhang worden ontwikkeld. De initiatiefgroep heeft het droombeeld ook naar voren gebracht tijdens het petear over de ontwerpnota van uitgangspunten.

De initiatiefgroep heeft de gemeentelijke kaders herordend in tien thema’s (waaronder landschap, natuur, landbouw, wonen, recreatie, energie en governance) en deze systematisch vergeleken met het droombeeld. Per thema is aangegeven in hoeverre de ontwerpnota aansluit bij dit toekomstbeeld en waar volgens de initiatiefgroep aanvulling of verduidelijking wenselijk is. De zienswijze richt zich zowel op de considerans als op de concrete kaders. Daarbij maakt de initiatiefgroep onderscheid tussen:

- aanvullingen, waarbij nieuwe accenten of ontwikkelrichtingen worden voorgesteld;
- toelichtingen, waarbij gevraagd wordt om verduidelijking van de bedoeling van bestaande kaders.

Belangrijke inhoudelijke punten uit de zienswijze zijn onder meer:

- het versterken van landschappelijke kwaliteit, niet alleen door bescherming maar ook door actief herstel van elementen zoals boom- en tuinwallen en het realiseren van geleidelijke overgangszones;
- het versterken van biodiversiteit en natuurkwaliteit, mede door aanpassing van landbouwsystemen (zoals strokenteelt en gemengde bedrijfsvoering) en een meer water- en bodemgestuurde inrichting van het gebied;
- het bieden van ruimte voor een toekomstbestendige landbouw, met aandacht voor kringlooplandbouw, variatie in bedrijfsmodellen en aansluiting bij bodem- en watersysteem;
- het stimuleren van hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing, waarbij behoud van bestaande bouwvolumes en landschappelijke contouren centraal staat;

- het waarborgen van een goede balans tussen wonen, recreatie en leefomgeving, met nadruk op kleinschaligheid, landschappelijke inpassing en behoud van rust en kwaliteit;
- het inzetten op kleinschalige en landschappelijk ingepaste energietransitie, met nadruk op lokale initiatieven en opwekking op daken;
- het versterken van de rol van de mienskip en gebiedsgerichte samenwerking, waarbij inwoners en ondernemers actief betrokken zijn bij de ontwikkeling van het gebied.

De initiatiefgroep benadrukt dat haar voorstellen niet primair zijn bedoeld als juridische regels, maar als richtinggevend principes die kunnen bijdragen aan een toekomstbestendig en samenhangend omgevingsplan.

Reactie gemeente

Wij danken de initiatiefgroep voor de uitgebreide en zorgvuldig opgebouwde zienswijze, gebaseerd op een breed gedragen toekomstbeeld voor Gaasterland. De zienswijze is systematisch gekoppeld aan de ontwerpnota van uitgangspunten. Wij herkennen de integrale benadering en constateren dat deze op hoofdlijnen aansluit bij onze uitgangspunten, waarin een balans wordt gezocht tussen landbouw, natuur, landschap en leefbaarheid.

Hieronder gaan wij in op de afzonderlijke thema's.

Landschap en cultuurhistorie

Wij onderschrijven het belang van landschappelijke kwaliteit. Zoals al is aangegeven in de reactie op inspraakreactie 14 (Z.890005), is het wijzigingsbesluit gericht op het bieden van een passend juridisch-planologisch kader, "waarbij het behoud van de landschappelijke kwaliteit en de bestaande ruimtelijke structuur centraal staat. Nieuwe ontwikkelingen worden alleen mogelijk gemaakt wanneer deze passen binnen de schaal en kenmerken van het gebied en ruimtelijk aanvaardbaar zijn."

De door de initiatiefgroep voorgestelde aanvullingen sluiten aan bij deze lijn. Voor zover wordt gevraagd om verdere concretisering (zoals specifieke landschapselementen of overgangszones), merken wij op dat dergelijke uitwerkingen niet op het niveau van de nota van uitgangspunten worden vastgelegd. De indiener verwijst onder andere naar het actief inzetten op landschapselementen zoals boom- en tuinwallen. In kader 36 wordt omschreven dat we binnen het nog op te stellen wijzigingsbesluit omgevingsplan willen inzetten op de bescherming van landschappelijke elementen op basis van de landschapsbiografie Súdwesthoeke. In een later stadium, zodra deze uitwerking plaatsvindt, zal ook de initiatiefgroep Oogstbaar Gaasterland kunnen reageren op het ontwerp wijzigingsbesluit en aanbevelingen kunnen doen voor de te beschermen elementen. Bij nieuwe ontwikkelingen is het van belang dat deze geen afbreuk doen aan het waardevolle landschap. We streven naar een balans tussen het beschermen van het bijzondere landschap en het bieden van ontwikkelmogelijkheden. Ook de geleidelijke overgangen tussen bosgebieden en aangrenzende landbouwpercelen worden bij deze afweging betrokken.

Natuur, water en biodiversiteit

Wij delen het belang van een gezonde leefomgeving en biodiversiteit. Zoals aangegeven in de reactie op inspraakreactie 13 (Z.890004) "delen wij de zorg over het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Dit is ook tot uitdrukking gebracht in de nota van uitgangspunten" en wordt gewerkt met onder andere spuitvrije zones om de leefomgeving te beschermen.

De bredere benadering van biodiversiteit via landbouwsystemen herkennen wij, maar deze is niet direct te vertalen naar juridisch bindende planregels. In de nota van uitgangspunten is al vastgelegd dat water en bodem sturend zijn en dat ontwikkelingen geen onevenredige aantasting van de leefomgeving mogen veroorzaken.

Landbouw en agrarische ontwikkeling

De door de initiatiefgroep voorgestelde richting sluit aan bij de bestaande beleidslijn. Zoals in inspraakreactie 27 (Z.890044) is aangegeven, is het omgevingsplan “opgebouwd vanuit een breed palet aan beleidskaders en objectieve bronnen, waaronder de Omgevingswet, de gemeentelijke Omgevingsvisie DFM, de provinciale omgevingsverordening en landelijke kaders zoals Water en Bodem sturend.”

Binnen deze kaders wordt een integrale afweging gemaakt tussen landbouw, natuur, landschap en leefomgeving. Binnen de nota van uitgangspunten wordt omschreven dat we agrariërs willen faciliteren om over te stappen naar duurzame landbouw. De aanbevelingen van initiatiefnemer ten aanzien van de diversiteit in landschap, zoals gesloten biologische kringlooplandbouw, is goed verenigbaar met dit uitgangspunt. Bij de uitbreiding van grondgebonden agrarische bedrijven beoordelen we binnen de vergunningaanvraag onder andere of het initiatief geen onevenredige afbreuk doet aan de natuurlijke en landschappelijke waarden. Ook wordt er getoetst in overeenstemming met de Nije Pleats-methodiek. Het voert te ver om een bijdrage aan biodiversiteit als beoordelingsregel op te nemen voor het kunnen verlenen van de vergunning.

Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)

Wij herkennen het belang van hergebruik van bestaande bebouwing. Zoals is aangegeven bij inspraakreactie 1 (Z.873010), geldt dat “om verstening te voorkomen, nieuwe niet-agrarische locaties in principe niet worden toegestaan” en dat ontwikkeling “vooral wordt gefaciliteerd op vrijkomende agrarische erven, mits passend in het landschap en de schaal van het gebied.”

De indiener merkt terecht op dat het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing ruimte kan bieden aan verschillende functies gericht op zorg, recreatie en wonen. Dit kunnen ook collectieve woon- of gebruiksvormen zijn. In de reactienota (inspraakreactie 22, Z.890037) wordt al aangegeven dat we het voornemen hebben om hiervoor een vergunningplicht op te nemen in het omgevingsplan. Op die manier kan worden beoordeeld of een mogelijk nieuwe invulling naar aard en schaal past binnen de (landelijke) omgeving.

Ten aanzien van de opmerking over de mogelijkheid om binnen voormalige boerderijen betaalbare woningen te realiseren merken we een aantal zaken op. Op de eerste plaats behandelt het betreffende kader (21) de mogelijkheid om ondergeschikte gebruiksactiviteiten toe te staan. Een vergelijkbare regeling maakt op dit moment al onderdeel uit van het bestemmingsplan Buitengebied Noord, welke van rechtswege onderdeel uitmaakt van het tijdelijk deel van het omgevingsplan De Fryske Marren. Op de tweede plaats biedt kader 24 de mogelijkheid om voormalige boerderijen met vergunning te kunnen splitsen in ten hoogste vier woningen van ten minste 50 m². Dergelijke wooneenheden zullen naar verwachting als betaalbare (koop)woningen interessant zijn voor kleinere huishoudens, waaronder jongeren.

De indiener vraagt aandacht voor de mogelijkheid om aan huis verbonden dorpstuin te realiseren. We merken hierover op dat een kleinschalige dorpstuin in beginsel goed verenigbaar is bij een woning, mits deze qua aard, omvang en gebruik ondergeschikt blijft aan de woonfunctie. Dergelijke functies worden daarmee als een passend onderdeel gezien van een woonfunctie, welke vergunningvrij is toegestaan. Daarbij geldt dat de dorpstuin moet kunnen worden beschouwd als een bij de woonomgeving passende groen- of tuinvoorziening en niet mag uitgroeien tot een zelfstandige maatschappelijke, recreatieve of commerciële functie. Voor zover sprake is van een ondergeschikte voorziening ten behoeve van omwonenden, is dit gebruik binnen de functie Wonen toegestaan.

Recreatie en toerisme

We onderschrijven het belang van recreatie als bijdrage aan de streekidentiteit en leefbaarheid van het gebied. De Nota van Uitgangspunten heeft echter primair tot doel het vastleggen van ruimtelijke kaders voor het omgevingsplan en is niet bedoeld als een uitputtend beleidsdocument voor recreatie en toerisme.

Bij het opstellen van de nota is aangesloten bij de uitgangspunten uit de omgevingsvisie van de gemeente. Daarbij geldt dat verbreding van het recreatieve aanbod mogelijk is, mits ontwikkelingen

passen binnen de kwaliteiten van het landschap, de cultuurhistorische waarden en de leefbaarheid van het gebied. Nieuwe recreatieve voorzieningen dienen daarom kleinschalig te zijn, zorgvuldig landschappelijk te worden ingepast en ondergeschikt te blijven aan de bestaande omgeving. De door indiener genoemde aspecten, zoals streekidentiteit, verweven recreatie, zachte infrastructuur en recreatieve voorzieningen voor inwoners, worden onderschreven en sluiten aan bij bestaande gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Deze uitgangspunten zijn al betrokken bij de totstandkoming van de nota en behoeven daarom geen afzonderlijke uitwerking of aanvulling. De opgenomen ruimtelijke kaders bieden voldoende ruimte om initiatieven die bijdragen aan deze waarden mogelijk te maken, mits wordt voldaan aan de gestelde voorwaarden. Het opnemen van aanvullende beleidsmatige uitwerkingen past niet binnen het doel en de systematiek van de Nota van Uitgangspunten, die zich richt op het stellen van ruimtelijke kaders voor het omgevingsplan.

Gezondheid, veiligheid en leefomgevingskwaliteit

We onderschrijven het belang van een gezond watersysteem, biodiversiteit en een goede omgevingskwaliteit. Deze uitgangspunten zijn al verwerkt in de Nota van Uitgangspunten. De door indiener voorgestelde aanvullingen hebben voornamelijk betrekking op agrarische bedrijfsvoering en waterbeheer. Deze onderwerpen worden gereguleerd via specifieke wet- en regelgeving en sectorale beleidskaders en vallen daarom buiten de reikwijdte van de Nota van Uitgangspunten, die zich richt op het stellen van ruimtelijke kaders voor het omgevingsplan. Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen wordt in de nota al uitgegaan van een spuitvrije zone van 50 meter rondom gevoelige functies. Daarnaast wordt gewerkt aan een afzonderlijke wijziging van het omgevingsplan waarin deze regeling juridisch wordt verankerd. Voor de relatie tussen recreatieve en agrarische functies bevat de nota al voldoende ruimtelijke randvoorwaarden. Een aanvullende uitwerking van de voorgestelde onderwerpen wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Mienskip, participatie en sociaal-economische structuur

We onderschrijven het belang van de mienskip, lokale vitaliteit en participatie. Deze onderwerpen hebben echter een beleidsmatige en procesmatige aard en vormen daarom geen ruimtelijke kaders voor het omgevingsplan. Om die reden worden deze niet afzonderlijk opgenomen in de Nota van Uitgangspunten. De bestaande kaders bieden al ruimte voor kleinschalige verkoop van streekproducten, nevenactiviteiten en initiatieven zoals dorpstuinen, mits deze passend zijn binnen de hoofdfunctie en ruimtelijk inpasbaar zijn. Een aanvullende regeling hiervoor wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Adaptieve gebiedsontwikkeling en governance

We onderschrijven het belang van een toekomstgerichte en flexibele aanpak van gebiedsontwikkelingen. De door indiener aangedragen punten hebben echter voornamelijk betrekking op de uitvoering, monitoring en bestuurlijke continuïteit van beleid. Deze onderwerpen vallen buiten de reikwijdte van de Nota van Uitgangspunten, die zich richt op het stellen van ruimtelijke kaders voor het omgevingsplan. De systematiek van het omgevingsplan biedt al ruimte voor maatwerk en afwegingen per situatie, onder meer via vergunningprocedures. Een nadere uitwerking van deze onderwerpen in de Nota van Uitgangspunten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Conclusie

De inspraakreactie sluit op hoofdlijnen goed aan bij het gemeentelijk beleid. De voorgestelde aanvullingen overlappen grotendeels met verduidelijkingen die al naar aanleiding van andere inspraakreacties (met name 1, 13, 14 en 27) zijn doorgevoerd. De inspraakreactie vormt daarom geen aanleiding om de nota van uitgangspunten aan te passen.